

İSVEÇ EĞİTİM SİSTEMİNİN İNCELENMESİ

Şükrü ADA*

Ahmet ÜSTÜN**

ÖZET

Ülkeler eğitim sorunlarının çözümünde diğer ülkelerin eğitim sorunlarını nasıl çözdüklerini araştırırlar. Diğer ülkelerin eğitim sorunlarını çözüm stratejilerini inceleme çabaları, karşılaştırmalı eğitim araştırmaları ve çalışmalarını ön plana çıkarmıştır. Karşılaştırmalı eğitim diğer ülkelerin eğitim sorunlarını çözmedeki kullandıkları yöntemleri aynen uygulama biçimi olmayıp, örnek uygulamaları inceleme ve kendi ülkesi için strateji oluşturma çalışmalarıdır.

Karşılaştırmalı eğitim çalışmaları; eğitimde ileri olan ülkelerin eğitimleri diğer ülkelerin dikkatini çekmiş ve bu ülkelerin eğitimleri inceleme konusu olmuştur.

Bu araştırmada da İsveç eğitim sistemi incelenmiş ve Türk eğitim sistemiyle karşılaştırılmıştır. İsveç bir İskandinavya ülkesi olup, eğitim politikaları ve uygulanmasında pilot bir ülke olarak tanımlanmakta ve önem kazanmaktadır. Ortaöğretimde yönelime süresinin uzatılması, farklı toplumsal sınıfların yüksek öğretime girişte eşit haklara sahip olması, gelişmiş olan okul sisteminin yaygınlaştırılması ve nitelik kazandırılmasıyla modern bir toplumun ihtiyaçlarına cevap veren İskoç Eğitim sistemi diğer ülkelerin ilgisini çekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Okul Öncesi Eğitimi, Ortaöğretim, Mesleki Eğitimi, Yükseköğretim, Öğretmen Yetiştirme, Yaygın Eğitim,

* Yrd.Doç.Dr., Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü EYTPE Anabilim Dalı Başkanı Yoncalık/ERZURUM sukruada@atauni.edu.tr

** Yrd.Doç.Dr., 19 Mayıs Üniversitesi Amasya Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Amasya

ABSTRACT

Countries investigate the way how other countries solve their own educational problems to find solution to theirs. The efforts to investigate other countries' solution strategies to educational problems have highlighted the comparative studies in the field of education. Comparative education does not mean the use of the same implementation of other countries' solutions; but it encompasses the studies of investigations of model implementations and efforts to develop strategies for the country per se.

In the studies of Comparative education, the education systems of central countries have attracted attention of other countries and the educational systems of these countries have become a subject of investigation. In this study, the Swedish educational system was investigated and compared to Turkish educational system. Sweden is an Scandinavian country, and labeled as a pilot country for educational policies and implantations and therefore have become an important country.

Swedish Educational system attracts other countries' attention as a country that can meet the needs of any modern society since the direction period is prolonged in secondary education; different social classes have the same rights for the transition to higher education and due to the expansion of developed school system and becoming qualified.

Key Words: *Pre-school education, secondary school education, vocational training, higher education, teacher training, diffused education.*

Giriş

İsveç; Avrupa anakarasının kuzeyinde İskandinavya Yarımadasının doğusunda bir ülkedir. Yüzölçümü 449.964 Km² dir. Nüfusu 8 330 573 tür. Başkenti Stockholm' dür.

Tarihsel açıdan İsveç üç büyük bölgeden oluşur. Norrland, Svealand. Götaland. Bu üç ana bölge simgesel olarak üç ulusal krallık bölgesini temsil eder. (Gör.Büy.Gen.Kül.An. 1983 : 57).

Coğrafi konumuna bağlı olarak mevsimler arası büyük farklılıklar gözlenmekle birlikte karasal iklim özellikleri daha ağır basar.

Gerek coğrafya gerekse ulaşım güçlükleri nedeniyle İsveç toplumu yakın zamanlara kadar türdeş (homojen) bir yapıda idi. Kuzeyde yaşayan Laponlar ve Finliler dışında nüfusun büyük çoğunluğunu sarışın, uzun boylu, mavi gözlü İskandinavlı ' lar oluşturuyordu.

19. y.y. ortalarında diğer ülkelerden İsveç' e göçler başlamıştır. Göçmenlerin % 50 sini Finliler geri kalanını ise Yugoslavlar, Yunanlılar, Almanlar, Norveç ve Danimarkalılar oluşturur. ayrıca az sayıda İskoç ve Yahudi göçmen vardır. Ülkenin resmi dili İsveç' çedir. İsveç' çenin yanı sıra ikinci resmi dil Fince' dir. Laponların yaşadığı kuzey bölgesinde Laponca konuşulur.

Yaygın din Hıristiyanlık' tır. Nüfusun % 95 ' i 11. y.y. da kurulan İsveç Kilisesine bağlıdır. Buna karşı toplumun %3 ' ü ancak sürekli olarak kiliseye gitmekte yine %3 ü de bağımsız kilise ve tutucu olmayan kurumlara bağlı kalmaktadır. (Büyük Larusse 1985:153).

İsveç parlamenter yönetime dayalı anayasal monarşi ile idare edilir. İsveç dış politikasının en iyi tanımı, " savaş durumunda yansız kalma amacı ile, barış döneminde ittifaklara katılmak " tümcesiyle yapılabilir. İsveç çam ormanı, su gücü, demir madeni, uranyum ve öteki maden türleri yönünden zengin olmakla birlikte petrol ve kömür yatakları yönünden yoksul bir ülkedir. (İsveç Büyükelçiliği, 1993).

Ulusal, uluslar arası kuruluşlar ve üniversitelerde mukayeseli eğitim alanındaki çalışmalar İkinci Dünya Savaşından sonra yoğunlaşmıştır. Bu alanda çalışanlar daha çok genel eğitim sistemlerinin değişik boyutlarına ağırlık veren çalışmalar yapmışlardır. Karşılaştırmalı eğitim araştırmaları ve çalışmaları eğitim sorunlarının artmasıyla da hız kazanmıştır (Türkoğlu 1983.5).

Problem Durumu:

İsveç'te Okul Öncesi Eğitimi, Ortaöğretim, Mesleki Eğitimi, Yükseköğretim, Öğretmen Yetiştirme, Yaygın Eğitim uygulamaları ile Türkiye'deki Okul Öncesi Eğitimi, Ortaöğretim, Mesleki Eğitimi, Yükseköğretim, Öğretmen

Yetiştirme, Yaygın Eğitim uygulamaları ve eğitim sorunlarını çözüme yaklaşımları arasındaki benzer ve farklı yönler nelerdir?

Araştırmaların Amaçları:

1. İsveç ve Türk Eğitim Sistemini kademeli olarak karşılaştırmak.
2. İsveç Eğitim sistemine etki eden etmenleri ortaya koymak.
3. İsveç ' e özgü eğitim denemelerini ve çözümlerini ortaya koymak.
4. İsveç ve Türk Eğitim Sistemlerinin karşılaştırılması sonucu geçerli öneriler geliştirebilmek.

İSVEÇ EĞİTİM SİSTEMİ

Dokuz yıllık temel okul eğitimi 7 yaşından itibaren tüm çocuklar için zorunludur. Temel okulu bitiren %80 ' i aşkın bir bölümü ya birçok meslek eğitiminden ya da yüksek öğrenim dallarından birini seçerek en az iki yıl daha öğrenimlerini sürdürmektedir. Okullar, Belediyeler tarafından işletilir ve eğitim, kitap ve öğle yemekleri ücretsizdir. Temel okul sonrası okulu bitiren çocukların %25 ' i aşkın bir bölümü bir meslek lisesine yada giderleri devletçe karşılanan ve ücretsiz eğitim sunan altı üniversiteden birine girmektedir. Yüksek öğrenim yapan öğrencilerin aşağı yukarı %50 sini bayanlar oluşturmaktadır. Ve iş hayatında deneyimli olana 25 yaşının aşkın kimselerin yüksek öğrenim yapmalarına olanak sağlayan kurumlar nedeniyle bu yaşı aşmış çok sayıda Üniversiteli öğrenci vardır. Devletçe desteklenen özel eğitim birlikleri de her yıl toplam 3 milyonu aşkın kişinin katıldığı kurslar düzenlenmektedir

İsveç te ilk eğitim kurumları önce dini kurumlarca açılmıştır. 1820 yılından başlayarak sürekli reform çalışmaları günümüze değin sürdü. 1930-31 öğretim yılında çağ nüfusunun tümü ilk öğretime devam ediyordu. 1940 yıllarından sonra anket ve raporlar dönemi başladı. Savaş sonrası toplumsal ve politik durumlara uygun olarak eğitim kalkınmada en önemli etken olarak ele alındı. 1950 yılından sonra İsveç eğitim sisteminde deneme ve araştırma çalışmaları yoğunlaştı. 1968 yılında toplam iki ulusal komisyon yüksek öğretim reformlarını hazırladı.

Akademik yıl 1 Eylül de başlamakta ilk sömestr 15 Aralıkta bitmektedir. İkinci sömestr 15 Ocak' da başlamakta 31 Mayıs ' da sona ermektedir. Tüm masraflar dahil 1 Akademik yıl için 8500 kronor' a ihtiyaç vardır. İngilizce düzenlenen bazı kurslar dışında çalışma dili genellikle İsvece ' dir.

I. Okul ncesi Eğitimi

Okul ncesi eğitim kurumları, çocukları en iyi koşullarda gelişme olanakları vermek bağımsız ancak sorumlu, paylaşımcı katılımcı zihinsel becerilerin en üst düzeyde kullanabilme gibi ideal durumlara erişmeyi amaçlamaktadır. Böyle bireyler yetiştirmek toplumda sosyal sistemlerin rolüdür. Bu sosyal kurumlarında bir eğitim kurumu olduğunu düşünürsek bu durumun ilk basamağı, kreşler, ocuk yuvaları vb. görebiliriz.

Kreş ve ocuk Bahçeleri

Kreş ve ocuk bahçeleri, 7 aylıktan zorunlu eğitime başladığı 7 yaşına değin kabul edilirler. Kabulde, ocukların anne ve babalarının çalışmaları yada öğrenim görmeleri koşulu aranır.

Kreşler, bayram ve tatil günleri dışında tüm yıl sabah 06 : 30 ile akşam 19 :00 arası açıktır. Aileler gelirlerine göre ücret öderler. Her bucak ödeme sistemini kendi tespit eder. Bucaklar arasında farklılıklar vardır. ocuk bahçelerinin 2/3'  belediyelere bağlıdır.

Diğerleri birlikler ve sanayi kuruluşlarıncı finanse edilir. Belediye yetkililerince ocuk bahçesi sayısı yetersizdir. Ancak, her yıl yenileri açılmaktadır. ocuk bahçelerinin günlük programları genellikle şu etkinlikleri kapsar: Özgür oyunlar, grupla müzik çalışmaları (şarkı ve çalgı öğrenimi) , uyumlu hareket çalışmaları (dans ve beden eğitimi).

Yarım Zamanlı anaokulları (l' Ecole Maternelle a' temps partiel) Yarım Zamanlı anaokulları, genellikle düşük ailelerle anneleri çalışan çocuklar için açılmıştır. 6 yaşındaki çocukların alındığı bu kurumlar ücretsizdir. 1970 ' den sonra tüm toplumsal grupların çocukları bu okullara gitmektedir. Anaokullarıyla ocuk bahçelerinin eğitsel yönden ayrımları yoktur. aynı eğitsel programları uygularlar.

Ancak, yönetim ve örgütle ilgili kimi değişik özelliklere sahiptirler. Anaokullarında çocuklar üç saat kalırlar. Öğrenim döneminde açıktırlar. Sabah ve öğleden sonra olmak üzere ikili eğitim yaparlar.

Kreşlerde çocuklar tam gün kalırlar. Yerler uyurlar ve oynarlar. Tüm günlerini belirli eğitsel çalışmalarla geçirirler. Aile Kreşleri (la creche familiale) Kreşlerde yer bulamayan yada duyarlık ve hastalık gibi nedenlerle kreşlerde kalmayan çocuklar başka ailelerce bakılırlar. Veliler bu kreşler için bucakların saptadığı ücreti öderler.

Gençlik Evleri:

Anaokullarından farklı özellikleri olan gençlik evlerine zorunlu eğitim birinci sınıftaki çocuklar kabul edilirler. Tatillerde ve boş zamanlarda çocuklar gençlik evlerine giderler.

Okul Öncesi Eğitimin Amaçları:

1. Her çocuğa en iyi koşullarda gelişme olanakları vermek,
2. Bağımsız ve sorumlu kişiler yetiştirmek,
3. Çocukların birbirleriyle kaynaşmasını sağlamak,
4. Çocukların kavrama yeteneğini geliştirmek,
5. Dil, İmaj, ses ve hareket yoluyla çocuklara çeşitli becerileri kazandırmak.

Sorunlar:

1. İsveç' de anaokulları yetersizdir. 6 ay 7 ay arası çocukları %40 ' ı anaokullarına kabul edilirler. Çok sayıda aile anaokullarında yer sırası beklemektedirler. 1976-81 arasında 100.000 yeni öğrenci kabul edilmiştir.
2. Sayıları 70 bin olan göçmen çocukları için kendi dillerinde eğitim görevlileri anaokulları açılmaktadır. Çocukların iki kültürde karşılıklı çıkabilecek sorunlar ve iki dili öğrenme olanakları araştırılmaktadır. Yetiştiren yeni okullar açılmaktadır.
3. Anaokullarında çalışan öğretmenler sayısal olarak yetersizdir.

II. Zorunlu Eğitim

Temel okul (L ' Ecole de Base) İsveç ' te zorunlu öğretim 9 yıldır. Başlama yaşı ise 7' dir. Zorunlu öğretim iki kademededen oluşturmaktadır. Bunlar; " folkskola " (ilköğretim) ve " löroverk " (ortaöğretim) ' dir. 1928 yılında 6 yıllık ilköğretim " realskola " zorunlu öğretimi oluşturdu. Ortaöğretim birinci devre 3 yıl oldu. Bu iki sistem belirli ölçülerle 1962 yılına değin sürdü. 1962 yılında ilkokul tamamlayıcı okul, devlet ve komün ortaegitim kolejlere, genç kızlar okulu 9 yıllık eğitimle birleştirilerek ilk ve orta öğrenim birinci devre birleştirildi. Reoskolada öğretim tamamlandıktan sonra, normal olarak bir gymnasium' a girmek için şart olan ve genel eğitim sertifikasının orta seviyesi ile aşağı yukarı kıyaslanabilecek reaxamen' e girilir. Realskolar genellikle karmadılar.

Temel Okul Amaçları:

1. Temel okulun amaçlarından birisi; öğrencilerin sorumluluklarının bilincinde, yurttaşlık yaşamına uygun olarak kişilerin tümüyle geliştirilmesidir.
2. Genel amaçlardan olan eğitimin zorunlu insan gücü gereksinimine göre düzenlenmesinin zorunlu eğitime yansımaları yoktur.
3. Toplumsal ilişkilerde öğrenciler arasındaki özgüven bağımsız düşünceyi geliştirmek.
4. Herkese eşit eğitim hakkını vermek.

Temel Okul Üç aşamaya ayrılır. Bunlar;

—**İlk Aşama (1.2.3. Sınıflar)** Çocuklar 7 yaşında okula başlar. Çocuklar bazen olgunluk testinden geçirilir. İlk aşama sınıflarında İsveç' ç e, matematik, din eğitimi, çevre bilgisi, müzik ve beden eğitimi dersleri okutulur. Haftada 1 sınıfta 20, 2. sınıfta 22 ve 3. sınıfta 30 saat ders okutulur.

—**Orta aşama (4.5.6. sınıflar)** Tüm dersleri tek öğretmen verir. Sanat ve el işleri derslerine konu uzmanı öğretmenler girer. 4. sınıflar haftada 34, 5 ve 6 sınıflarda ise 35 ders saati vardır. Zorunlu dersleri İsveç' ç e, matematik, İngilizce, müzik, el işi, beden eğitimi ve genel kültür dersleri oluşturur. Genel

kültür, din bilgisi, yurttaşlık bilgisi, tarih, coğrafya ve doğa bilimlerini içeren ortak bir derstir. 6. sınıfın 2. sönestri başında öğrenci 7. sınıfta izlenecek seçimlik derslerden birini seçer. Seçim, dil, sanat, ekonomi ve teknik dersleri arasından yapılır.

—**Yüksek Aşama (7.8.9. sınıflar)** Bu aşamada ortak olan bir program içinde çok sayıda seçmenlik ders vardır. İsveççe, matematik, İngilizce, müzik, resim, eliş tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi ve doğa bilimleri ile kimya ve fizik derslerini kapsayan genel kültür dersleri zorunlu derslerdir. Öğrenciler 8. sınıfın ikinci sönestrinde 9. sınıfta izleyecekleri bölümler için son seçimlerini yaparlar. Seçim kararını aile öğrenci birlikte verirler. Bu konuda ise okul yalnız gerekli bilgileri verir.

9. sınıf bitirme sınıfıdır. 9. bölüme ayrılır. 9. sınıftaki bölümler şunlardır:

9g Doğrudan gymnase hazırlayan bölüm

9h Beşeri bölümü

9t Teknik bölüm

9m Ticaret bölümü

9n Ekonomik - sosyal bölüm

9pr Uygulamalı genel bölüm

9tp Uygulamalı teknik bölüm

9ha Uygulamalı ticaret bölümü

9ht Ev yönetimi bölümü

Bu bölümler öğrencileri gymnase de devam edecekleri bölümlere hazırlar.

Seçmeli Dersler:

Seçmeli derslerde tam bir özgürlük vardır. Aileler çocuklarıyla birlikte anlaşarak seçim yaparlar. Okul, aile ve çocuğa seçim için gerekli bilgileri verir. Okulla aile arasındaki işbirliği tümüyle bağımsızdır.

Değerlendirme:

Sınıfta değin not ve karne verilmez. 6. sınıfın 1. smestrden 9. sınıfın sonuna değin yılda iki kez karne verilir. 1.sömestr sonunda verilen notlar, seçmeli dersler ve seğilerek bölümlerle ilgili olarak aile ve öğrencilere düşünce verir. Not baremi A, a AB, Ba, B, Bc, ve C` dir. Notlar genel ilerlemeyi belirler ve ailelerle ilişki kurmada yardımcı olur. Öğrenciler zorunlu ğretim sonunda 16 yaşına ulaşıır. Eğer ğrenci 16 yaşında 9. sınıfa gelmemişse isteğe bağlı olarak öğrenimini sürdürebilir. Genellikle ğrenciler her yıl bir üst sınıfa devam ederler Ancak gerektiğinde okul kurulu öğrencinin sınıfı tekrarlanmasına karar verebilir. Bu tip kararlar seyrek olarak ailelere danışıldıktan sonra verilir.

İsveç' te zorunlu öğretimin kapsamlı programlara dönüştürülmesi, bu ülkedeki sosyal dinamiklerle ilgilidir. Reformun en önemli kısmı 9 yıl süreli zorunlu eğitimin getirilmesi olmuştur. Bu gelişme, 1950 yılında parlamentoda alınan bir kararla başlamış ve iki aşama halinde geręekleşmiştir. 1962–1972 yıllarında ise uygulamaya koymuştur. bu yıl içinde eski ilk okulun ve orta okulun yerini yeni 9 yıllık sistem almıştır. Böyle bir reform, orta öğretimde, iş eğitiminde, yüksek öğretimde ve halk eğitimindeki gelişmelere temel hazırlanmıştır. Bu gün İsveç'te eski sistemden iz kalmamıştır. Programlar bütünüyle değişmiştir. Öğretim- ğrenim süreçlerinde tam bir değişme olmamakla beraber gelişme vardır. Ancak, zorunlu eğitim yaşı 16'ya çıkmış, öğrencilerin daha çeşitli alanlarda öğrenim görmelerini sağlanmış, orta öğretimde ğrenci sayısı artmış, ortaöğretim yüksek ğretim ve halk eğitim, arasında bütünleşme hareketine geğirilmiş, okulun sorumlulukları yerel yönetime kaydırılmıştır.

Yeni yaklaşımlar, bunlar arasında öğretimin bireyselleştirilmesi ve grup çalışmaları, daha için halk için kurulan, ekseriyetin gittiği okullar ile akademik ayrıcalıklı okullar olmak üzere ikiye ayrılan sistemi tek okul bünyesinde toplanmıştır. Başlangıçta organizasyon, ğretim süresi, farklı eğitim programlarının düzenlenmesi vb. sorunlar ele alındı. Bunlar, bireyselleştirme, program zenginliği, içerik yapısı, sınıf ğrenci mevcudu, öğrencilerin homojen oluşu gibi konular ele

alınarak çözümlenmeye çalışıldı. Sorunların çözümünde daima pedagojik ilericiliğin "progressvizm" in gösterdiği yollardan yararlanıldı.

Sosyo-politik ile pedagojik ilerici akımları, eğitimde önerdikleri modeli, kapsamlı okullara uygulayabilmek için, her düzeydeki eğitim mekanizmalarına, öğretim ve yönetim personelini yeni modellere göre hazırlamak gerekti. Bunun için öğretim uygulayıcılarının en az şu üç noktayı öğrenmeleri ve uygulamaları istendi. Eğitim Politikasının amaçlarını

1. Yorumlamak,
2. Amaçların gerçekleşmesinde güçlük çıktığı zaman tavır koymak,
3. Eğitim uygulamalarında çeşitli hedefleri öncelik sırasına koymak.

İsveç' te eğitim dahil, reformların kolayca gerçekleştiğini, zira İsveç' in homojen bir ülke olduğunu söyleyebiliriz. Bu ülkede ırk, din ve dil farklılığı yoktur. 1962 yılında parlamento, yeni dokuz yıllık kapsamlı okulu, İsveç' te herkes için zorunlu eğitimin tek kuruluşu olarak onaylarken özellikle iki konunun derhal ele alınmasını istedi.

Bunlardan birincisi öğretim araçlarının geliştirmesiydi. İkincisi ise öğretmenlerin hizmet içi eğitimleriyle ilgiliydi. Yeni okulda yeni yöntemlerin uygulanması için öğretmenlerin yeniden eğitimleri gerekmektedir. İsveç' te yedi öğretim bölgesinde bu amaçla ilgililer harekete geçti. Her bir ile bir uzman ve yarı zamanlı çalışmak üzere onar danışman verildi. Hizmet içi eğitim için ödenekte ayrıldı. Bu eğitimde genel olarak, yerel sistemde dokuz yıllık yeni okulun yeri tartışıldı. Çeşitli merkezlerde farklı olarak üzerinde duruldu. Yeni matematik, dil, vb. öğretim konularında radyo ve TV' nin desteğinde sağlandı. Test ve değerlendirme araçları yenilendi. Yenilmeyi destekleyen bu etkinliklere süreklilik kazandırıldı.

Yöneltme:

İsveç' te yönetme anlayışının üç temel özelliği vardır. Öğrencilere yardım, zorunlu öğrenim sonrası eğitim olanakları ve iş yaşamının gereksinimlerine uygun olarak eğitim sisteminde verilen olanaklar çerçevesinde yardım editmesidir. Zorunlu

olan 9 yıllık temel okulun yüksek aşama sınıfları (7,8,9 sınıfları) yöneltme sınıfları olarak kabul edilebilir. Yöneltme diğer disiplinler gibi işveren ve insan gücü servislerinin yardımlarıyla okul personeline gerçekleştirilir.

Meslek ve Okul Yöneltmesi

- Okulun olağan etkinliklerinden biri olarak ele alınır.
  - Uzmanlaşmış personelce yapılır.
  - İşveren ve insan gücü servislerinden yardım ile gerçekleştirilir.
  - Öğrencilerin yetenek ve olanaklarını tanımlarına yardım etmek
  - Cinsiyet ve toplumsal sınıf gibi engelleri ortadan kaldırmak
  - Başarısızlık nedenlerini saptayarak önlem almak, olarak belirlenmiştir.
- Meslek ve okul yöneltmesi

Yöneltme Programı Yöneltme programı, işveren temsilcileri, öğretmenler ve yöneltme servislerince saptanır. Programın temel ilkeleri ve özellikleri şunlardır:

- Okulda verilen dersler ve iş dünyasıyla ilgili ilişkiler
- Psikolojik öğütler
- Öğrencilerin İzlenmesi

Ortaöğretim İkinci Devre Yöneltme Öğrenci ve veliler yöneltme sonucu 9' uncu sınıfta bölüm seçmekte özgürdürler. Öğrencilerin dokuzuncu sınıftaki bölümlerine göre orta öğretim ikinci devre okullarına (gymnase, fackskola) devam eder.

Gymnase' nin farklı programları öğrencilerin belirli sayıda ortak dersler almalarına ve bölüm seçmelerine olanak verir. Fackskola, gymnase ve mesleki eğitim arasında geçiş olanakları okul yöneltmesini zorunlu kılmaktadır.

Ortaöğretimin ikinci devrede yöneltme, ekonominin gereksinimleri, öğrencilerin istekleri ve ülkenin kaynakları göz önünde bulundurularak yapılır. Buna göre genellikle,

3/1 'i gymnase' lere 3/1 'i meslek okullarına (e' coles professionnelles) 3/1 ' i de uzmanlaşmış meslek okullarına (e' coles professionnelles specialiees) yönetilirler.

- Yöneltme zorunlu eğitimde orta öğretim 2. devre sonuna değin

- Yöneltilme , yalnızca öğrencilerin bir meslek seçmesi olmayıp, tüm eğitsel sorunların çözümünü de kapsamaktadır. Bu anlamda mesleki ve okul yöneltilmesi birlikte yapılır.
- Öğrencilerin bölüm ve meslek seçimleri ulusal eğitim amaçlarıyla tutarlıdır.
- Her okulda yöneltilmen sorumlu rehber, sosyal bir asistanla uzman bir öğretmen bulunur.
- Yöneltilme okul yöneticileri, öğretmenler, rehberler ve işyeri temsilcilerinden oluşan bir ekipçe yapılır.

III. Orta Öğretim

Orta öğretim yapısı ve programları, sürekli reform ilkesi doğrultusunda 1950 yılından günümüze değin durmaksızın geliştirilmiştir. Zorunlu öğretilmi bitiren öğrenciler 1964 yılına değin kuramsal özellikteki gymnaseler ile uygulamalı öğrenim veren mesleki okullardan birine devam ediyorlardı. Genel olarak gymnaseler, orta öğretimin 1. devre okullarıyla genç kızlar okullarının devamıydı. Mesleki okullara ise ve gymnaseler hazırlayan orta öğretim 1.devre okulları vardır.

1962 yılında 9 yıllık temel okulun uygulamaya girmesi ortaöğretim sisteminde reform yapılmasına neden oldu. Öncelikle temel okul programları amaç, içerik ve yöntem bakımından değiştirildi. Ortaöğretim 2. devre programları da 1. devreye bağlı olarak değiştirildi.

1972-1973 yılları arasında başlayarak gymnaseler ve mesleki okulları çok kapsamlı bir okul yapısında toplandı. İkinci devre okulları öğrencileri hem mesleğe hem de gelecekteki öğrenime hazırlarlar. Dört yıllık iki yıllık bölümlerin kimileri kuramsal bir öğrenim verir ve yüksek öğretilme hazırlık yapar. İki yıllık Üç bölümler genel derslere daha az önem vererek mesleki eğitim yaparlar. Stenholm Ortaöğretim sisteminde reformun nedenlerini şöyle açıklamaktadır.

1. Toplumsal gelişme, okulun sürekli gelişimini zorunlu kılmaktadır. Toplumsal değişmelerle, içerik gelişmeleri programların yeniden düzenlenmesini gerektirmektedir.

2. İş dünyasındaki değişiklikler orta öğretilme yansımaktadır. Buna bağlı olarak Genel iş konfederasyonu (LO) ile Genel Memurlar Konfederasyonu (TCO) orta öğretim sisteminin değiştirilmesini önermişlerdir.

Ortaöğretimin İkinci Devre Amaçları:

İkinci devrenin amaçları temel eğitim ve yüksek eğitimin amaçlarıyla uygunluk gösterir. Eğitimin komisyonununun 1976' da belirlediği ikinci devrenin amaçları şunlardır:

1. Ekonomik ve insan kaynaklarından etkin bir biçimde yararlanmak
2. Öğrencilere toplumsal kökenleri ne olursa olsun 11. devre farklı okullarına girişte aynı olanağı vermek. (1.Genel Amaç)
3. Kurumların alacağı öğrencilerin sınırlılıkları ve nitelikleri göz önünde bulundurularak istenen insan gücünü yetiştirmek.(3. Genel Amaç)
4. Öğrencilerin istek ve yeteneklerini de göz önünde tutarak, ek yatırımlarla eğitim sistemini yeni koşullara uygun duruma getirmek (4.Genel Amaç)

İsveç eğitiminde derslerde ve uygulamalarda amaç sürekli olarak demokrasiyi pekiştirmektir. Parlamento, 1964 yılında ortaöğretim 2. devreyi gymnaseler, uzmanlık okulları (fakokolar) ve mesleki okulları olarak üç gruba ayırdı. Karara göre; Gymnaseler temel okuldaki bölümlere uygun olarak kuramsal bir öğretim yapacaktı. Öğrencilere genel anlamda teknik ve ekonomik mesleklerle hazırlayacak ar, okulu bitirenler yüksek okul ve üniversitelere gireceklerdir.

Mesleki okul çok sayıda uygulamalı dersleri kapsıyordu. Mesleki okul öğrencilerinin çoğunluğu öğrenimlerinin sonunda bir işe girerler, geri kalanları da üniversitelere devam ederler. Fackskola ise geniş bir okuldur. Öğrenciler iki yıllık kısa bir öğrenimden sonra bir işe girebilirler ya da üniversite dışında öğrenimlerine devam edebilirler.

İsveç' te ilke olarak öğrenci ortaöğretimde istediği bölümü seçer. Ancak her bölüme alınacak öğrenci sayısı bellidir. Bu nedenle öğrenci her zaman ilk tercih ettiği bölüme giremez. Bölümlere yapılan başvuruları değerlendirme de, temel okulda alınan notlar göz önünde bulundurulur.

Gymnase ' in Amaçları:

Gymnase' nin amaçları toplumun, işverenlerin ve öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda saptanmıştır. Gymnase' nin amaçları ise şunlardır.

1. Öğrencileri yeteneklerine; ilgilerine ve mesleki yöneltmeye göre hazırlamak.
2. Yoğun İsveç 'çe, modern diller ve matematik öğretimi yaparak öğrencilerin iletişim yeteneğini geliştirmek.
3. Öğrencilere çalışma tutumu kazandırmak.
4. Bilimsel, teknik ve toplumsal gelişmelerle yönelimlerine uygun genel bir eğitim vermek.

Gymnase' de özellikle şu amaçları gerçekleştirir:

- a) Gymnase' de verilen eğitim 9 yıllık temel okuldaki bilgiler üzerine düzenlenir.
- b) Gymnase' nin temel amaçlarından biri öğrencilerde bağımsız ve eleştirici bir davranış geliştirmektir. Öğrencilerin bilgileri doğrulukla değerlendirmeli ve kendi görüş açılarından açıklamalıdır.
- c) Gymnase' nin önemli işlevlerinden biri başkaları ile ilişki kurma yeteneğini geliştirmektir. Bu nedenle dil yeteneğini geliştirici etkinliklere ayrı bir önem verilir.
- d) Kültürel, ekonomik yayılmayı elverişli kılmak için yabancı dile önem verilir.
- e) Bir mesleğe yada bir üst öğrenime hazırlanması amacıyla gymnase öğrencilerin gereksinimi bilgileri verir.
- f) Tüm öğrencilerdeki ortak yetenek için genel kültür önem kazanmaktadır.

İçerik: Gymnase ' nin bölümleri beş bölüme ayrılır. İsveç' çe, yaşayan diller, matematik ve doğa bilimleri tüm bölümler için ortaktır. Gymnase' de bölümlerin adları; Fen bilimleri bölümü, teknik bölümü, sosyal beşeri bölüm, ekonomi bölümü, edebiyat bölümü.

Öğretim Süreçleri:

Sömestrlr değişik devrelerden oluşur. Öğrencilere 1.sınıfta çalışma teknikleri aşılanır. Son iki sınıfta bağımsız ve bireysel olarak yapılan ödevlerle bağımsız çalışma alışkanlığı kazandırılır. Grup çalışmaları da önemlidir. Bu

çalışmalarda öğretmenin görevi önderlik ve rehberlik yapmaktır. 2. ve 3. sınıf öğrencileri günlük ve sömestrlik çalışmalarını sınıfta sunarlar. Bütün gymnase'lerde yeterli laboratuarda bireysel çalışma yapabilirler. Öğretim yöntemleri öğrenci delegeleriyle öğretmenlerin birlikte yaptıkları toplantılarda tartışılarak gerekli görülen değişiklikler yapılır. Her gymnase 'de öğrencilerin bireysel ve grup çalışmalarını yapacakları kitaplıklar vardır. Kitaplıklarda dallarla ilgili tüm kitaplar bulunur.

Ayrıca Gymnasium'ların öğrencilere realskola üstünde genel öğretim vermek ve onları üniversiteye hazırlamak şeklinde iki görevi vardır. Gymnasium'ların pek çoğu devlet kurumlarıdır ve çok kere bir realskola ile aynı idare altında birleşmiş durumdadırlar.

Halen gymnnasium'lar üç kola ayrılmış durumdadır : klasik, tabii bilimler ve genel. Klasik kolun eski yunanca dahil olmak üzere bir "tam klasik" birde "yarı klasik" branşı vardır.

Tabii bilimler kolunun matematik ve biyoloji olmak üzere iki kolu vardır. Genel kol ise modern diller ve sosyal bilimler olmak üzere iki branşa ayrılır. Ayrıca teknik ve ticaret öğrenim veren gymnnasium'lar bulunmaktadır. Son zamanlara kadar gymnnasium'lara girmek üzere başvuran adayların %80 veya %90'ı kabul edilmekteydi; bu oran 1960'dan bu yana %75'e düşmüştür. Gymnasium bir dereceye kadar ihtisaslaşmaya götürdüğünden buraya yapılan kol tercihleri yüksek öğretimin sağladığı kalifiye insan gücü doğrudan doğruya etkilemek eğilimi göstermektedir. Bazı öğrenim dallarında mezun üniversite gençlerinin ilerde ihtiyaçtan fazla hale gelmesi konusunda İsveç'te endişe vardır. Ancak bu endişe bu güne kadar gymnnasium'a veya yüksek öğretime girişi sınırlandırma politikasına götürmemiştir. Buna karşılık, aynı endişe realaxamen safhasında geniş bir mesleki rehberlik faaliyetine yol açmıştır; bu rehberliğin amacı gymnnasium'larda daha büyük oranda öğrencinin beşeri bilimlere yerine fen dallarına girmesini sağlamak ve kabiliyeti az öğrencilerin ise bu dallara girmesini önlemektir.

Değerlendirme:

Bitirme sınıfı dal derslerinin ağırlıkta olması nedeniyle önemlidir. 1970 yılına değin bitirme sınavları 3 ya da 5 yazılı ile 1 sözlüden oluşuyordu. Bu sınavlar tek tip olarak ülke çapında tüm ülkeye yaymıştır. Sınav denetçileri yerlerinin sürekli denetimde görev alan müfettişlere bırakmışlardır. 1978 ' den sonra sınavlar kaldırılmıştır. Öğrenciler normal olarak bir üst sınıfa devam ederler. Sınıfta kalma korkusu yoktur. Öğrenciler isterlerse aynı sınıfı tekrar ederler.

Uzmanlık Okulu <fackskola> :

9 yıllık zorunlu eğitim denemesinin başladığı 1950 yıllarında kimi öğrenciler gymnase gitmeden bir meslek okuluna girmek istiyorlardı. Yaşam düzeyi yükselince, çok sayıda aile çocuklarının kesin bir meslek seçmelerinin belirli bir süre ertelenmesine olanak veren bir sistem önerdiler. Bu nedenle gençler, kesin bir meslek okullarına girmek istemediler. Ortaöğretim 2. devre düzeyinde teknik, ticaret yada dal eğitimi veren belirli sayıda <<realskola>> lar vardır. 1957 yılında fackskola 'lar kuruldu. 1964 yılında parlamento bu okulları gymnase' lerin bünyesinde topladı.

Fackskola' nın Amaçları:

Çok sayıda özelliği ile gymnaselere benzer. Fackskola, genel bilgiye ağırlık veren bir öğretim uygulamakla birlikte gymnase göre mesleki etkinliklere ağırlık vererek öğrencileri ücretli bir sistematik uygulamalara yer verilir.

Amaçları Şöyle Özetlenebilir:

1. Öğrencilerin kişiliğini geliştirmek, çalışma alışkanlığı ve tekniği kazandırmak, belirli düzeyde dil ve matematik bilgilerini ilerletmek; bilimsel ve teknik gelişmelere uygun yönelimleri sağlamak.
2. Gelecekteki mesleklerine hazırlık için orta düzeyde bir mesleki eğitim vermek.
3. İnceleme ve çalışmalar için belirli uygulama alıştırmaları geliştirmek.

Fakskola' nın Bölümleri:

Öğretim üç bölüme ayrılır. Bunlar; Sosyal, ekonomik ve teknik bölüm.

Sosyal Bölüm: Bu bölüm programı, öğrencileri sosyal ve eğitsel özellikteki mesleklere hazırlar. Öğrenciler bağımsız çalışma, başkalarıyla işbirliği yapma, ilişki kurma, yardımlaşma ve yönetme yeteneklerini kazanırlar.

Ekonomi Bölümü: Ekonomi bölümü diğer bölümler gibi önce derinlemesine bir eğitim verir. Ayrıca ülkenin ekonomik yaşamında görev alacak bireyleri hazırlar. Genel derslerle uzmanlığa hazırlayan dersler birliktedir. Amaç orta düzeyde eğitilmiş memurlar yetiştirmektir. Eğitim gymnase' dekinе göre çok daha uygulamaya yöneliktir. Tüm öğrenciler 1. yıl daktilo yazmasını ve hesap makinesi kullanmasını öğrenirler. 2. sınıfta haftalık 3 saat süresi matematik ve steno derslerinden birini seçebilirler. Bölümde haftalık ders süresi 35 saattir.

Teknik Bölüm: Bu bölümde genel öğretimin yanında mesleki öğretime ağırlık verilir. Gymnase mühendisliğin altında bir unvan verilir. Öğrenciler 1 ile 2, sınıf arasında 9 aylık bir staj görürler. Burada teknik eğitim kesin olarak belirlenmiş mesleklere yönelik olduğundan meslek ve iş seçiminde yeterli özgürlük yoktur.

Öğretim Süreçleri: Tüm fakskola' larda laboratuvar, araç ve gereçler eksiksiz olarak vardır. Öğrenciler her türlü çalışmalarını kendileri yaparlar. Atölyeler, geniş ve eğitim teknolojisinin bütün olanaklarına sahip olup bilim ve teknolojiye gelişmelere uygun olarak sürekli yenilenir. **Mesleki Okul:** Burada genel derslere daha çok yer ayrılmaktadır. Meslek eğitiminde, ana dilini kullanımını geliştirmenin yanında iyi bir yabancı dil öğrenme olanakları verilir.

IV- Yükseköğretim

İsveç Üniversitesi, Anglo-sakson kültüründen etkilenmiş klasik bir üniversitedir. Yararlandıkları yöntemler ve sürdürdükleri geleneklerin orijinalliği yanında, üniversite kendi çağın koşullarına göre sürekli yenilenmektedir. İki kuşaktan beri aynı partinin iktidarda kalması ve eğitimin sorunlarının çözümünde partiler ve kamuoyu temsilcilerinin anlaşmaları sürekli reform yapılmasını kolaylaştırmaktadır. Gros' a göre İsveç, Avrupa'nın sosyal laboratuvarıdır. Bilimin

gerekleriyle halkın isteklerinin bağdaştırmaları sonucu, alınan kararlar uygulama da sorun yaratmıştır. Örneğin, üniversite 25 yaşını aşan annelere ve işçilere kapılarını açmıştır. Reform çalışmalarında, üniversiteye yapılan ekip araştırmaları temel alınarak tartışma ve öneriler araştırma sonuçları üzerine olmaktadır.

Yükseköğretime Giriş:

İsveç' te yüksek öğretime giriş için temel koşul, ortaöğretim 2.devre üç yada dört yıllık bir öğrenim yapmış olmaktır. Özel koşullara sahip olan adaylar da yüksek öğretime kabul edilir. Ayrıca 25 yaşını aşan, 5 yıl mesleki deneyimi olan sınırlı sayıdaki adaylar belirli bölümlere kayıt edilirler. 1979 yılında 25 yaşını aşan 2000 öğrenci edebiyat, sosyal bilimler ve doğa bilimleri bölümlerine kayıt olmuştur. Bu toplam öğrenci sayısının %1.6 sını oluşturuyordu. 1977 yılından sonra genel koşullarla özel koşullar farklılaştırıldı. Genel koşul yüksek öğrenim yapmak isteyenlerin yerine getirmesi zorunlu koşullardı. Özel koşul, belirli alanlarda öğrenim yapmak isteyenlerin spesifik bilgilere sahip olmasıdır. Örneğin teknoloji öğrenimi için özel matematik fizik kimya bilgisi zorunluluğu vardır.

a) Genel Koşullar: Parlatentonun 1957 de kabul ettiği yasaya göre genel koşul olarak en az üç yıllık ortaöğretim 2. devre etüt, İngilizce ve İsveç 'ce bilgisi aranır. Bu yetkinlik İsveç' ce bilgisi olmak koşuluyla, mesleki okullar, halk kolejlerinde ve meslek enstitülerinde kazanılabilir. Yeterli İngilizce bilgisi olan 25 yaşını aşan adaylar 5 yıl bir meslekte çalışırlarsa üniversiteye kabul edilirler. Yeni uygulamada amaç yükseköğrenim yapma yeteneği olup da zorunlu diploması olmayanlara da yükseköğretime girme olanağı tanımaktır.

b) Özel Koşullar: Genel koşulları yerine getiren adaylar, öğrenim yapacakları yükseköğrenim dalıyla ilgili özel koşulları tamamlarlar. Teknik yüksek okullara ve üniversitelerdeki bazı dallara girişte sahip olunan bilgi, resmi diplomaya göre daha önemlidir. Üniversitelerde başarısızlığı en aza indirmek için öğrencinin öğretim yapacağı alanda yeterli bilgilere sahip olması istenir.

Adayların seçimi önce ortaöğretimde aldıkları notlara göre yapılır. Okul dosyaları olmayan adaylar, yetenek testine girmek isteyebilirler. Eğiticilerse

okullarda notların kaldırılması gerektiğini savunmaktadırlar. Not sisteminde öğretmen yardımcı ve gösterici olmaktan çok, yargıç rolü oynamaktadır. Bu nedenle üniversite giriş sınavı yapılması istenmektedir. 1940 larda uygulanan giriş sınavları ise bireylerin geleceğini tek sınava bağlaması açısından sakıncalı bulunmuş, kamuoyuna tek sınav sistemine karşı çıkmıştır.

Üniversite ve Yüksek Okullar: İsveç ' de 28 yüksek okul ve 6 üniversite vardır. Üniversite ve yüksek okullar devletçe açılır. Özel üniversiteler yoktur. Tarım bilimleri üniversitesi, Tarım Bakanlığına bağlıdır. Tüm üniversite ve yüksek okullar, Ulusal eğitim ve kültür işleri bakanlığına bağlıdır. Yüksek öğretim kurumlarının çoğu Uppsali Malmö, Velant üniversite kentleriyle Stockholm ve Göleborgda toplanmıştır. Bu kentlerin çoğunluğu ülkenin güneyinde bulunmaktadır.

Eski Üniversitelerden Uppsala 1477 Lund 1968' de kuruldu. bu üniversitelerin şu fakülteleri vardır: Teoloji, tıp, hukuk, edebiyat, (tarih,felsefe, dil) doğa bilimleri, sosyal bilimler, 1962 ' den sonra uygulamalı fizik ve teknoloji fakülteleri de kurulmuştur. Stockholm ve Göteborg da 1778 ve 1891 yıllarında kurulana üniversiteler önceleri özel kuruluşlardı. Başlangıçta ve bölgesel yardımlarla finanse ediliyordu. 1949 yılında devlet yardımı almaya başlayan Göteborg Üniversitesi 1954 ' de Stockholm Üniversitesi 1960 yılında tümüyle devlet üniversitesine dönüştürülmüştür. Göteborg Üniversitesinde tıp, edebiyat, doğa bilimleri ile fen ve sosyal bilimleri fakülteleri vardır.

1966-67 öğretim yılında da dış hekimliği fakültesi açılmıştır. Bu kentte ayrıca bir ekonomik bilimler üniversitesiyle bir teknoloji üniversitesi vardır. Stockholm üniversitesinde hukuk, edebiyat, fen ve doğa bilimleri fakülteleri vardır. Ayrıca başkentte tıp fakültesi ile dış hekimliği uzmanlık fakültesi vardır. Üç üniversite teknoloji orman ve veterinerlik dallarında uzmanlaşmış kuruluşlardır. 1970' den sonra Crebra, Voxgo, Karlstad ve Linkobingde de yeni uzmanlık üniversiteleri açılmıştır. 1977 reformu ile 11 kentte üniversite merkezleri oluşmuştur. Yeni açılan yüksekokullar kısa süreli gelişmelerle mesleki yaşama hazırlamayı amaçlamaktadır.

Yükseköğretimin Amaçları ve Reform çalışmaları: Birbirinden ayrı fakülte ve yüksekokullarda ortaöğretim sonrası verilen değişik eğitim nedeniyle yükseköğretimin amaçları da değişiktir. Üniversitede bazı fakülteler örneğin mühendislik, tıp gibi. İsveç eğitimcileri yükseköğretimin amaçlarıyla ulusal eğitimin amaçlarının tutarlı olması gerektiğini savunmaktadırlar. Bu nedenle öğrenci istek ve yeteneklerine uygun bir eğitimi seçebilmelidir. 1965 yükseköğretim yasası şu önlemleri getirmiştir.

- Serbest fakültelerle alınacak öğrenci sayısının olanaklar ölçüsünde artırılması.
- Varolan kaynaklara göre serbest fakültelerde üniversite eğitimin yoğunlaştırılması.
- Mevcut üniversitelerle yarışabilecek yeni ortaöğretim sonrası bir sistem kurulması.
- İş dünyasının gereklerine uygun olarak yöneltmenin sağlanması

Öğrenimin İçeriği ve Sırası: Yüksek öğretimim üç ayrı düzeyde diploma verir. Birinci devre veya hazırlık devresi üç yıllık yönetimle adayı serbest bir mesleğe yazarlar. 1977 reformu ile yüksek öğretim beş ana dala ayrılmıştır.

1. Teknik eğitim: Mühendisliğin farklı dallara, tarım orman ve çevre bilimleri.
2. Yönetim ekonomi ve sosyal bilimler: Ekonomi işletme hukuku, davranış bilimleri ve ilerli olanlar
3. Sağlık bilimleri ve tıp: Veteriner hekimlik, diş hekimliği tıp ve ilerli olanlar
4. Eğitim: Öğretmenlik ve öğretimin değişik dallarından uzmanlık hizmetleri.
5. Kültür ve iletişim: Kültürel iletişim, gazetecilik, kütüphanecilik ve ileri alanlar.

Değerlendirme: Yüksek öğretimde sınavlar en aza indirilmiştir. Sınavlar programın belirlenmiş bölümleri üzerinden yapılır. Öğrenciler istedikleri zaman sınava girerler. Yüksek öğretimde bitirme sınavı yoktur. Öğrencilerin yıl içinde

geçirdiği testler ve yaptığı çalışmalar başarı için gereklidir. Bireysel ödevler ve grup çalışmaları götüren yoldur.

Öğretim Üyeleri: Üniversitede, öğretim üyeleri, profesörler, yardımcı profesörler, doçentler ve asistanlardan oluşur. Profesör ve yardımcı profesör alanlar üniversitelerde sürekli görev yaparlar. Haftada dört saat ders verirler. 1970 yılına değin üniversitede çalışan profesör ve doçentlerin öğretim yükü az olduğu için lisans dersleri doktoralı ve doktora hazırlanan geçici öğretim üyelerine veriliyor. Bugün asistanlara artık görev verilmemektedir. Lisans dersleri ancak doktora almış asistanlara doçentlere verilmektedir.

Araştırma Politikası: İsveç' te bilim her yönüyle yararlı bir etkinliktir. Çünkü bilim uygulamaya dönük sorunların çözümü için olanaklar geliştirmektedir. İsveç'te araştırmaları üç tip kurum yapar. Üniversiteler Bilimsel konseyleri, özel kuruluşları ve endüstri temel araştırmaların çoğu üniversiteler ve yüksekokullarca yapılmaktadır. Ayrıca araştırmaların bir sonucu olması ve topluma hizmet vermesi ön koşuldur. Araştırmalarda en çok para, teknik dallara vermektedir. 1970' den sonra araştırma bütçelerin genel olarak %17' si mekanik endüstri %25' i elektronik dallara ayrılmıştır.

Kayıt Kabul : Studentexamen' i geçmiş olmak nazariyle bir öğrenciyeye, girme hakkını elde ettiği üniversite ve kolejlere kayıt olma imkanı sağlanmıştır. Laboratuar imkanlarının sınırlı olması yüzünden zaman zaman teknik yüksekokullara ve üniversitedeki bazı fen dallarına giriş özellikle zor bir hal almıştır. Bundan başka 1953' den beri ilkökul öğretmenleriyle Studentexamen' den geçmiş bazı adaylar genel olarak yüksek öğretime kabul edilmektedir.

V- Öğretmen Yetiştirme

İlkökul öğretmenleri belli başlı iki kaynaktan gelir.

a) Hazırlayıcı okulların (smaskola) ilk iki sınıfına öğretmen yetiştirmek üzere iki yıllık bir program vardır ve bu programa yalnız kız öğrenciler kabul edilir. Giriş için iyi bir realskola sertifikası şarttır.

b) Memleketin ilkokul sisteminde görev alacak öğretmenler kurulmuş olan yirmi kadar öğretmen kolejlerinden yetişirler. Bu kolejler kız ve erkek öğrenci kabul ederler.

Orta dereceli okul öğretmenlerinin çoğu, öğretmen adaylarına verilen özel ilk dereceyi almış bulunmaktadır. Bu dereceyi aldıktan sonra 4-5 sürekli ve psikoloji pedagoji, öğretim uygulaması ihtiva eden bir programdan geçirirler.

Akademik derecelere sahip orta dereceli okul öğretmenlerini mesleğe hazırlama görevini, son birkaç yıl içinde Stockholm ve Malmö de kurulan eğitim fakülteleri üzerine alınmıştır. Bu kurumlar eğitim araştırmaları yapmakta ve gerek lisans, gerekse lisans-üstü seviyede öğretim vermektedirler.

1940' larda başlayan eğitim araştırmaları ve sürekli reformlarında yenilenen İsveç eğitim sisteminde amaçların gerçekleşmesinin, öğretmenlerin yetişmesine bağlı olduğu tüm partiler, hükümet ve kuruluşlarca kabul edilmiştir. 1970 yılına değin büyük bir öğretmen açığı olan İsveç' te uzmanlarına göre İsveç, iyi yetişmiş bir öğretmen kadrosuna sahiptir. Reformların başarılı olmasının nedeni kadronun yenilikleri benimsemesidir.

Öğretmen Yetiştirmenin Amaçları:

- Yetişme değişik okul düzeylerinde öğretmenler arasında ve öğretmenlerin başkalarıyla ve özellikle aileyle işbirliğini oluşturma çabaları kazandırmalıdır.
- Bireylerin gelişme hakkına ve öğrencinin bireysel onuruna saygıyı yerleştirmeye katkıda bulunmalıdır.
- Okul çalışmalarında yetenekleriyle ilgili olarak, öğrenciler arasında farklı bir anlayış doğuran psikolojik bir temel verilmelidir.
- Olaylar önünde bilimsel bir tutum ve eleştirci düşünce alışkanlığı kazandırılmalıdır.
- Disiplinlerle ilgili olarak yeterli olan bilgisi verilmelidir. Amaçların ikili bir özelliği vardır : Yeni okul sisteminin özelliklerine uygun öğretmen yetiştirmek ve sistemi sürekli yeniliklere göre geliştirmek.

Öğretmenlerin Hizmet-içi Eğitimi: Sürekli yapılan reformlar sonucu, İsveç' de eğitimciler tüm yetişme stratejilerinde hizmet-içi eğitimi temel alırlar. Hizmet-içi eğitimi temel alırlar. Hizmet-içi eğitime ayrılan ödenek sürekli

artırılmaktadır. Öğretmenler zamanlarının yarısını okulda, yarısını hizmet içi eğitim çalışmalarına katılmakla geçirirler. İsveç' te hizmet içi eğitim iki nedenle önemlidir :

1. Öğretmenlerin yeni teknik ve yöntemlere kendilerini hazırlama ve getirilen yenilikler üzerindeki kaygılarını ortadan kaldırma gerekliliğinin ortaya çıkması.
2. Eğitim reformlarında ve uygulamalarında öğretmenlerin katılımının gerekli görülmesi.

Hizmet-içi eğitimin sürekliliği öğretmenlere yeni olanaklar sunmaktadır. Disiplinlerde ilerleme Toplumsal yaşamdaki hızlı gelişmelere uyum Öğretmenleri bilgi aktarıcılığı yapan geleneksel rolün değiştirilecek, onların öğrencinin gelişmesindeki karmaşık yönleri değerlendirebilen, eğitim araçlarını kullanmasını bilen, bireysel araştırmalara yönelebilen niteliğe ulaşması amaçlanmaktadır.

Stockholm ve Malmö kurulan eğitim fakülteleri bir yandan da öğretmenlere lisans ve lisansüstü düzeyde öğretim vermektedir. Eğitim Fakültelerinin amacı;

- Eğitim araştırmaları yapmak.
- Öğretmenlere mesleki formasyon vermek.
- Lisans-üstü ve doktora öğretimi yapmaktadır.

VI. Yaygın Eğitim

İsveç toplumunun üçte biri zorunlu eğitim ile diğer eğitim kurumlarını bitirdikten sonra değişik eğitim ile diğer eğitim kurumlarını bitirdikten sonra değişik eğitim kurumlarına devam eder. Yetişkinler için en eski eğitim yerleri halk hareketlerinin açtığı kurslar, yüksek halk okulları ve öğretim klüpleridir. Mektupla eğitim, Televizyon ve Radyo ile yapılan eğitim sürekli yeni olanaklar sunmaktadır. Bunlar;

- Örgün eğitimden yararlanamayanların kısa süreli eğitimle eksikliklerini tamamlamak.
- Mesleki yaşamdaki değişikliklere yanıt veren tamamlayıcı bir yetişme kazandırmak.
- Yetişkinlere toplumsal, kültürel ve siyasal etkinliklere katılma olanakları sağlamak.

- Yetişkinler için düzenlenen eğitim programlarında ailevi koşullar, çalışma saatleri ve ekonomik koşullar göz önünde tutulur.

Yetişkin Yüksekokulları: Yetişkin yüksekokulları, iki grup İsveç' li için önem taşımaktadır. Bir yandan ekonomik, coğrafik ve toplumsal nedenlerle eğitim olanağı bulamayan yetişkinler, Yüksekokul kurslarını izleyerek üst düzeyde yetiştirme olanağı elde ederler.

Öte yandan Politikacılar bu okullarda toplumun değişik düzeylerinde sorumluluklarını gerçekleştirmek için yeterli gözlem ve temel bilgi sağlarlar. Yetişkin yüksek okullar iki gruba ayrılır. Bir bölümü resmi kurumların genel kurallarınca, ötekilerde Luther Kilise' si, ılımlılar hareketi ve işçi hareketlerine bağlı kuruluşlarca yönetim bu okulların özelliklerinden biride geleneksel olarak yatılı olmalarıdır.

1977' den sonra yetişkin yüksek okulları, okullar dışında kurslar düzenlemektir. Danimarka örneğinden esinlenerek kurulan "Gezici yetişkin yüksekokulu" ülkenin her yanına yayılmıştır.

Halk Eğitim Birlikleri: XIX. y.y. sonunda halk birlikleri endüstri ve kentleşme sonucu kuruldu. Bu birliklerin ilkleri, kilise, ılımları ve işçi birlikleriydi. Tüm üyelerine iyi yaşam ve çalışma koşulları öneriyorlardı. Öğretim kültürlerinin etkinliklerine iki grup konu ön plandadır. Bunlar, toplumsal ve yurttaşlıktır, estetik ve sanatsal konulardır. Katılımda, geleneksel olarak estetik ve güzel sanatlar kadınlara, ekonomik politika erkeklere ayrılmıştır.

VII. Bulgular Yorum ve Öneriler Türkiye İle Karşılaştırma

İsveç' te okul öncesi eğitim zorunlu değildir. Okul öncesi eğitim kentleşme, sanayileşme ve toplum yapısındaki eğilimlere paralel olarak üçlü bir gereksinimden doğmuştur. Türkiye' de okul öncesi eğitimi gelişme göstermektedir. Yalnız fiziki olanaklar bakımından İsveç' e göre daha geride olduğumuz söylenebilir. İsveç' te 7-16 yaş arasında zorunlu eğitim verilir. Tüm çağın nüfusu zorunlu eğitime devam etmektedir. Ülkede tüm okullar' da aynı program uygulanır. Türkiye' de ise temel okul aşamalara ayrılmaz. Ama tüm okullarda aynı program uygulanır.

İsveç' te temel eğitimin 8. ve 9. sınıflarında ortaöğretime hazırlamak amacıyla branşlaşma söz konusudur. Oysa Türkiye'de böyle bir durum söz konusu değildir. İsveç' te ılımlı bir yöneltme anlayışı hâkimdir. Öğrencinin yetenek ve kapasitesine uygun bir okul ve meslek seçme, eğitsel sorunların çözümü ilkokul bazında ele alınmakla birlikte Türkiye' de bu konuda bir yöneltme ilkokul bazında başlamaktadır.

İsveç' te temel okul bitiren öğrenciler, yöneltme sonunda liselere (gymnase), uzmanlık okulları (facksikole), meslek okulu sanat ve endüstri okullarına devam ederler. Türkiye ' de ise temel okulu bitiren öğrenciler belli bir yöneltme olmaksızın istedikleri bölümlere devam ederler. Örneğin sayısal konuda yeterli olmayan öğrenciler istedikleri takdirde fen koluna yada matematik koluna gidebilir

İsveç eğitimin içeriği ekonomik gereksinimlere ve çağdaş gelişmelere uygun olarak sürekli olarak yenilenmektedir. İçerik, bireysel isteklere yanıt verecek biçimde hazırlanır. Tüm öğrencilerdeki ortak yetenekler genel kültür için önemlidir. Öğrenciler ortak ve bölüm derslerinin yanında isteğe bağlı ve geçmelik derslerle kişisel ilgisini geliştirir. Ortak dersler, öğrencilerin bir bölümünden diğerine olanak verir. Böylece yöneltme yanlışları en aza indirgenir.

Türk eğitiminde ise durum çok farklıdır. Çünkü Türk eğitimi bireysel isteklere karşılık verecek şekilde hazırlanmaz. İsteğe bağlı ve seçmeli dersler pek yoktur.

İsveç' te sınıfta kalma konusu yoktur. Normal olarak her birey bir üst sınıfa geçer. Bitirme sınavları tek tip olarak ülke çapında yapılır. Türkiye ' de ise sınıfta kalma oranı yüksektir. Bitirme sınavı yoktur.

İsveç' te yüksek öğretime girişte temel koşul, ortaöğretim 2. devre 3 yada 4 yıllık bir öğrenim yapmış olmaktır. Özel koşullara sahip adaylarda kabul edilir. Ayrıca 25 yaşını aşan 5 yıl mesleki deneyimi olan sınırlı sayıdaki adaylar belirli bölümlere kaydedilirler. Yükseköğretim yapma yeteneği olup ta zorunlu diploması olmayanlara yüksek öğretime girme olanağı verilir.

Türkiye'de üniversiteye girişte yöneltme yoktur. Tüm öğrenciler için sınav sistemi vardır. Sınavda alınan belirli puana göre öğrenciler belli bölümlere yerleştirilir. Sınavda başarılı olmayan hiçbir öğrenci üniversiteye giremez.

İsveç'te kalabalık amfilerde ders yerine seminer çalışmaları yapılır. Sınıflar küçük gruplara ayrılarak derslerin tartışmalı geçmesi sağlanır. Türkiye de sınıflar kalabalıktır. Seminer çalışmaları pek yapılmaz. Sınıflar kalabalık olduğu için dersler pek tartışmalı geçmez.

Bitirme sınavı yoktur. Öğrencilerin yıl içinde geçirdiği testler ve yaptığı çalışmalar başarı için yeterlidir. İsveç anlayışına göre, öğrenci ortaöğretimden sonra ailesinden ayrılır. Öğrencinin beslenme giysi ve öteki gereksinimleri devletçe karşılanır. Öğrencilere burs ve kredi olmak üzere iki tip yardım yapılır.

Türkiye'de bir hayli sınav sistemi vardır. Her sömestride birden çok sınav yapılır. Öğrencilerin başarısının ölçüsü sınavlarda başarılı olması gerekir. Öğrencilerin beslenme, giysi ve öteki gereksinimleri devletçe karşılanmaz. Ayrıca burs ve kredi vardır. Aneak bu yardım tüm öğrencileri kapsamaz.

İsveç'te her kademede öğretmenlik yapmak belirli dereceler gerektirir. Öğretmen eksikliği yoktur.

Türkiye'de öğretmenlik yapmak için belli bir öğretmenlik bölümünü bitirmek yeterlidir. Ayrıca öğretmen eksikliği de vardır.

VIII. Türkiye Eğitim Sorunları ve Çözüm Yollarının Karşılaştırılması

Eğitim sorunlarının çözümünde başka ülkelerdeki uygulamın aynen benimsenmesi model olan toplumun farklı ve gereksinimleri nedeniyle her zaman olumlu sonuçlar vermektedir. Bu nedenle her ülke kendi koşullarını ve gereksinimlerini göz önünde bulundurarak sorunlara çözüm yolu aramalı, aneak değişik ülkelerde bu sorunların kökenlerini ve çözümde izlenen yaklaşımları derinlemesine incelemelidir.

Her ülkede toplumsal ekonomik değişme ve gelişmelere göre eğitimini sürekli olarak Her ülkede toplumsal ekonomik değişme ve gelişmelere göre eğitimini sürekli olarak değiştirmelidir. Yenileşme çalışmaları sürekli araştırmalarla

desteklenmeli ve uygulamaya aksedilmelidir. Eğitim reformları, ülke koşulları göz önüne alınarak eğitim planları ve toplumsal gereksinimler arasında denge sağlanmalıdır.

Reformlar eğitim bir bütün olarak düşünülmesi ve köklü reformlar yapılmalıdır. Endüstrileşme ve kadınların çalışmaları nedeniyle, başlangıçta eğitim olanaklarını eşit hale getirmek, çocukların gelişmelerini tamamlamaları ve kültüre uyum sağlamaları amacıyla okul öncesi eğitim yaygınlaştırılmalıdır.

Zorunlu eğitimde 8 yıllık süreler yetersiz kalmaktadır. Ülkeler ekonomik ve toplumsal gelişmelerinde yükselen okullaşma oranlarına göre zorunlu eğitim süresini uzatmalıdırlar.

Yöneltilmede, iş gücü gereksinimlerinin karşılanması amacıyla yeteneğe ve başarıya dayalı bir yaklaşım benimsenmelidir. Ortaöğretim de bütünlülük sağlanmalı ve çok amaçlı orta öğretim kurumları oluşturmalıdır. Yüksek öğretim yalnızca mesleğe eleman yetiştirmeyip, bilimsel araştırmalara daha etkin olarak katılmalıdır.

Öğretmenlik formasyonu programlarında standartlık sağlanmalıdır. Öğretmenlik formasyonu olmadan hiç kimse öğretmenliğe atanmalıdır. Öğrenim sırasında verilen bilgilerin uygulamada yetersiz kalması ya da çalışılan alanla ilgili bilgilerin hızla değişmesi nedeni ile sürekli eğitime gereksinim duyulmaktadır.

İsveç' in reform stratejisi, yapısal bir reformu, çalışmalarını yenileneceği yeni bir okulu, okulları paralel olarak çalıştığı eski duruma göre daha rahat çalışacak sistemi öngörülmiştir. Aynı yapısal reform ve okulların öğretim etkinliklerindeki yenileşme Türkiye' de de denenebilir. Pedagojik, ilerericilik, sosyo-politik ilerericilikle daha fazla eşgüdümlemesi gerekmektedir. Başlangıçta ele alınan denemeler, etkinlikler, pedagojik ve sosyal yönlerden daha etkin kriterlerle yönlendirilmelidir.

Türkiye' de de okullardaki öğrenci etkinlikleri okul dışı öğrenci etkinlikleriyle daha iyi eşgüdümlenebilir. Her deneme aşamasında İsveç' te olduğu gibi uygulama sırasında bu etkinlikler için okul dışı kurumlarla daha fazla işbirliği yapılabilir. İsveç eğitim sisteminde bulunan ortaöğretime tabii tutulmaları hususu Türkiye' de de bu seviyeye çıkarılmalıdır. Böyle olunca öğrenciler daha bilinçli bir şekilde meslek seçimi yapabilirler.

İsveç' te öğrencilerin her yönüyle geliştirebilmesi için modern diller üzerinde durulur. Yani yabancı dil eğitimine küçük yaşlarda başlanır. Türkiye' de de yabancı dil eğitimine küçük yaşlarda başlanır. Türkiye' de de yabancı dil eğitimine küçük sınıflarda başlanabilir. Türkiye' de de yabancı dille eğitime küçük sınıflarda başlanabilir. Öğrencilerin gelişmeleri açısından yararlı olur.

KAYNAKLAR

1. Aytaç, KEMAL , Avrupa Okul Sistemlerinin Demokratlaştırılması, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara : 1989
2. Gelişim Hachette , Gelişim Basım ve Yayım A.Ş. İstanbul : 1983
3. İsveç Büyükelçiliği, İsveç Eğitimi ve İsveç Hakkında Genel Bilgi : 1993
4. KAYALAR, Akşit, Dış Ülkelerde Eğitim İmkanları ve Burslar Tisa Matbaacılık, Ankara : 1978.
5. OĞUZKAN,A.Ferhan, Çağdaş Eğitim, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul : 1974
6. ONUR, Bekir, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi , Ankara : 1988
7. TÜRKOĞLU, Adil, Fransa,İsveç ve Romanya Eğitim Sistemleri Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara : 1983
8. VARIŞ, Fatma,Mukayeseli Eğitim, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara : 1971
9. VARIŞ, Fatma, İsveç' te Kapsamlı Okulların Kuurlması, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara : 1992